

Роменська Мадонна: проблема збереження історичної пам'яті

Прокопець Анастасія,
слухачка наукової секції «Історія України»
Роменської міської МАН учнівської молоді,
учениця 10 класу Роменської ЗОШ №5

Науковий керівник

Шульга Юлія Геннадіївна

Актуальність науково-дослідницької роботи

На сьогоднішній день значна кількість пам'яток пов'язаних із життям та діяльністю О. Деревської потребують захисту. Значний проміжок свого життя мати-героїня прожила на Роменщині, то про пам'ять легендарної жінки повинні дбати саме роменчани та виносити це на всеукраїнський розголос.

Науковий апарат

Мета дослідження – звернути увагу на проблему збереження історичної пам'яті О. Деревської та визначити шляхи її вирішення.

Завдання дослідження:

- познайомитися з життєвим шляхом Олександри Деревської
- розробити основні положення концепції виховання О. Деревської
- розглянути форми збереження історичної пам'яті;
- визначити проблеми та шляхи їх вирішення;
- розробити туристичний маршрут «Маршрут пам'яті» з метою збереження історичної пам'яті Олександри Деревської.

Науковий апарат

Об'єкт дослідження: постать О. Деревської
Предмет дослідження: історична пам'ять про О. Деревську.

Хронологічні межі дослідження охоплюють ХХ - поч. ХХІ ст. Нижня межа зумовлена датою народження О. Деревської (06.05.1902). Верхня межа зумовлена останньою датою зустрічі нащадків Матері-героїні (06.09.2019).

Наукова новизна полягає у впровадженні нового педагогічного терміну «концепція виховання Олександри Деревської» та у розробці туристичного маршруту присвяченого пам'яті Олександри Деревської.

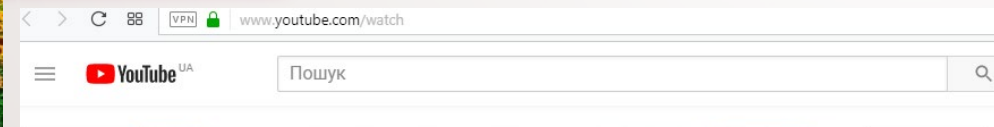
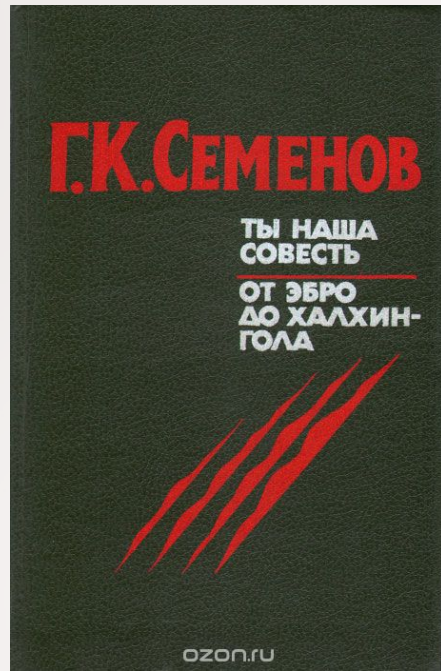
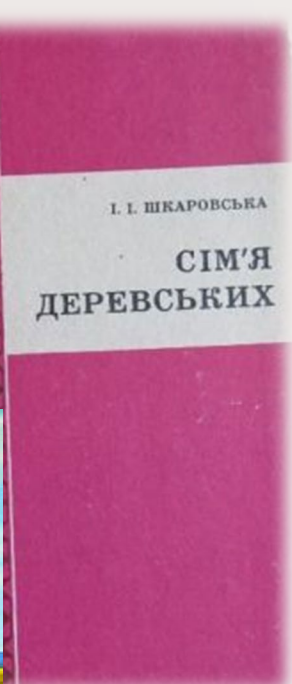

Апробація результатів дослідження

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали можуть бути використані дослідниками, додатковим джерелом інформації при вивченні історії України та рідного краю, співробітниками музею та бібліотек, вчителями та учнями у навчально-виховній діяльності, а також при підготовці курсів з даної проблематики.

Подвиг советской Матери-героини Александры Аврамовны Деревской - виртуальный музей памяти -

Интервью Деревской-Сербиной Светы Аллы 2012 год

**Олександра Деревська
(1902-1959)**

**Деревський Омелян
(1901-1959)**

РІДИТЕЛЯ

25 УСЫНОВЛЕННЫХ ДЕТЕЙ

КУРИБЫШЕВ, 31 марта.
(ТАСС). У подножья Жыгулей
живет большая дружная семья
строителя - нефтяника Дерев-
ского.

Четверть века посвятитя
Эмелян Константинович и его
жена Александра Абрамовна
воспитанию сирот. Еще в 1919
году на Кубани она подобрала
трех малюток и стала им ма-
терью. До войны в семью было
принято 10 детей.

Танкистом ушел на фронт
старший сын Тимофей. Он по-
пал в боях за Родину. Тяжело
пережила эту утрату Алексан-
дра Абрамовна. В память о Тимо-
фее она усыновила еще 15 ма-
люток.

м.Грозний
(1920-1924)

ст.
Вознесенська
(1924-1929)

м. Майкоп
(1930-1933)

м. Пути
(Азербайджан)
(1933-1934)

Будинок дитинства у Відважному

о. Сахалін,
с. Охта
(1934-1937)

м. Сизрань
(1937-1939)

м. Ставрополь,
с. Відважне
(1939-1940)

м. Куйбишев
(1940-1945)

Будинок дитинства у Ромнах

Сторінка «Акту обстеження матеріально-побутових умов і виховання дітей в сім'ї Деревської О.А.» станом на 30.01-04.02.1951 р. [5, арк. 4-5] (за матеріалами Державного архіву Сумської області)

А К Т

обстеження матеріально-бытовых условий и воспитания детей
в семье ДЕРЕВСКОЙ А.А.

Комиссия в составе председателя: **г. ДАНИЛЕНКО И.М.**

- заместителя председателя Ромненского Райисполкома и членов комиссии **г. г. ИВЧЕНКО Г.Д.** - заведующего отделом пропаганды и агитации Ромненского РК КП/б/У, **ДЗЮДАНСОВА С.А.** - секретаря Ромненского РК ДКСМУ, **ВЛЕКА Т.С.** - заведующего Ромненским районным отделом народного образования, **ХМАРСКОЙ Т.А.** - исполняющего обязанности заведующего Ромненского Райздравотдела, **ЧЕРНЯКА Н.А.** - председателя Ромненского Райкома Союза учителей и **МОРЕНЕЦ Н.И.** - инспектора-ревизора сектора д/домов Сумского обдпо на протяжении 30.1 - 4.П-51 г. произвела обследование материально-бытовых условий и воспитания в семье ДЕРЕВСКОЙ Александры Абрамовны и установила:

I. Состав семьи:

Семья ДЕРЕВСКОЙ Александры Абрамовны 1902 года рождения, члена ВП/б/, проживающей в г. Ромны с 1945 года по улице Интернациональная № 14, состоит из 36 человек детей, поименной список которых прилагается ниже:

№ /п :	Имя :	Пол :	Год : рожд.	Класс :	Откуда ребенок : взят на воспита- ние :	С какого : года вос- питан :
1.	Юрий	м	1938	5	Курбашев, дом ребен- ка	1938
2.	Семен	м	1939	5	Ромны, д/дом № 1	1946
3.	Владимир	м	1938	5	Ленинград из пара- хода	1942
4.	Александр	м	1938	5	Ленинград	1942
5.	Светлана	ж	1938	5	Днепропетровск	1949
6.	Валентина	ж	1939	4	Ромны, д/дом № 1	1946
7.	Владимир	м.	1939	4	Ромны, дом ребенка	1946
8.	Алла	ж.	1938	4	Ромны, д/дом № 1	1946
9.	Валентина	ж.	1938	4	Ромны, д/дом № 1	1946
10.	Александр	м.	1942	2	Ленинград	1942
11.	Петр	м.	1942	2	Ромны, дом ребенка	1946
12.	Раиса	ж.	1942	2	Ленинград	1942
13.	Нина	ж.	1940	2	Курбашев, д/ребенка	1940
14.	Наталья	ж.	1943	1	Ромны, д/ребенка	1946
15.	Демьян	м.	1943	1	Ленинград	1942
16.	Виктор	м.	1943	двк.	Курбашев д/ребенка	1943
17.	Вера	ж.	1943	"	Харьков, подкидыш	1943

Перша сторінка «Акту обстеження матеріально-побутових умов і виховання дітей в сім'ї Деревської О.А.» станом на 30.01-04.02.1951 р.

Спогади дітей

Світлана Деревська (Алла Сербіна)

Валя Деревська (Потехіна)

«Заглядаючи в минуле через півсотні років, я часто порівнюю сім'ю моїх прийомних батьків Деревських з сучасними сім'ями. Порівняння ці в більшості випадків не на користь останніх»
«... я з чоловіком живу 36 років, думаю, завдяки тим підвалинам, які засвоїла із взаємин подружжя до війни і після неї... Це були увага та повага, турбота, прагнення допомогти, заспокоїти, полегшити душевний стан та біль»

«Наша мама так вміло нас організовувала, що все нам давалося легко і радісно. Вона вчила нас любити працю, робити добро людям. Нам було добре, ми були щасливі»
«Незвичайно людиною була наша мама. Це була жінка з великим серцем, життя її стала багаторічним щоденним подвигом»

«Безумовно, крім великої енергії, зібраності, наша мама мала дивовижні педагогічні здібності. У нас в сім'ї завжди було двоє-троє зовсім маленьких. Це мама, мабуть, робила з педагогічних міркувань: дивилися за малюками старші діти, і це виховувало в них людяність, любов до молодших, потреба піклуватися про слабких. І наші діти росли добрими, чуйними, вчилися поважати старших»

○ Вера (Юлія)
Лелечко колегно, приходилося багатьом сямь,
но жини мій дружино. Никогда не ссорились,
хатроги знал свое дело: один чини одуць,
другие на от породе возились. А до сих пор
сама чувилась как мама все фелвало? Не
знаю, когда она стала, все работила о нас.
И мот отвечали ей своим любовью. Это была
Самья, розная сямья. Радость и горе делить
поровну.
У нашей мамы не было ничего лишнего.
Словно полино, видела се в орудом ч толи те.
палью, фружиди, старосити - все нам. И нас учи-
ла доброте ..

Концепція виховання Деревської

Ліда Деревська

«Вона горіла в любові до дітей. З нашої сім'ї ніхто не став поетом або великим ученим. Але за кожного з нас, якби була жива наша мама, їй би не довелося червоніти. Стати справжньою людиною навчила вона всіх нас»

1. Заходити в будинок тільки в чистому взутті та знявши, акуратно поставити її біля порога в сторонці. В чужий будинок взагалі не ходити без запрошення: «Незваний гість гірше татарина»
2. Не залишатися вночі в чужому будинку без особливої необхідності і без дозволу будь-кого з батьків.
3. За обіднім столом не бовтати язиком і ногами, не заглядати в тарілку сусіда. Поївши, подякувати, хто готував
4. В гостях не сідати за стіл навіть на запрошення господарі: «Не помреш від голоду, не ганьби нас»
5. Старшим завжди доглядати за одягом та поведінкою молодших
6. Суворо заборонялося підходити близько до паркану, що відділяв сусідню садибу: «Нічого там виглядати; стеж, щоб у тебе у дворі був порядок»
7. Виховувати якості добросовісного ставлення до будь-якої справи, піклування за молодшими, слабшими, відповідальність за брата, сестру
8. Будь-яку роботу виконувати на совість.

Адреса відправника, індекс

.....
 .....
 .....

40к.

Адреса одержувача, індекс

.....
 .....
 .....

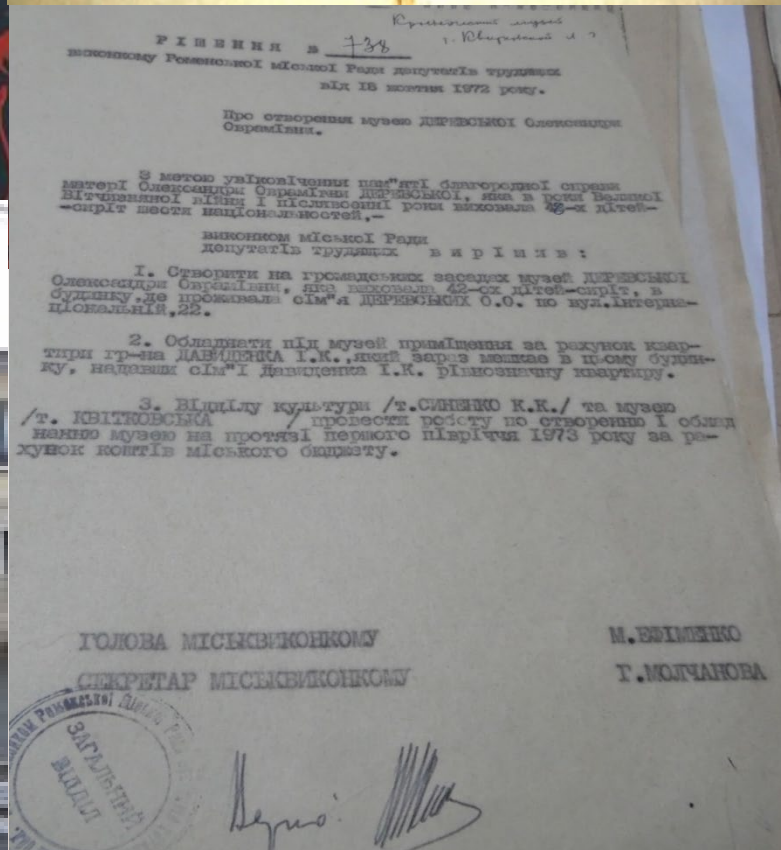
Олександра Деревська 1902-1959

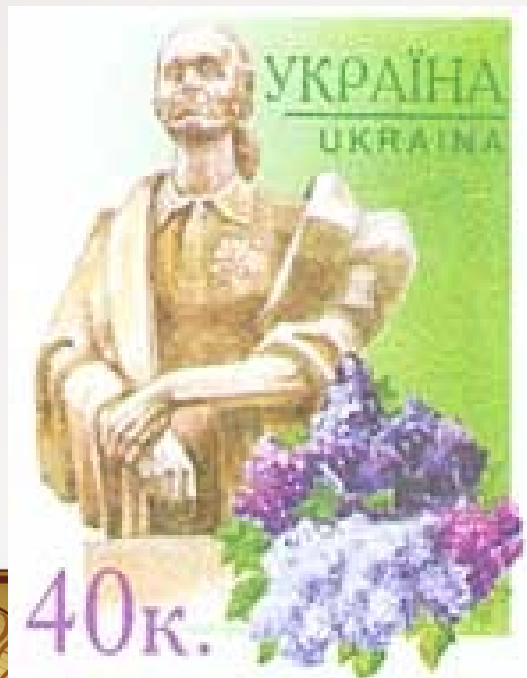

Форми збереження історичної пам'яті

Форми збереження історичної пам'яті

ПАМ'ЯТЬ О МАМЕ:
СЕМЕЙНАЯ ИСТОРИЯ ПОДВИГА
МАТЕРИ-ГЕРОИНИ АЛЕКСАНДРЫ
АВРАМОВНЫ ДЕРЕВСКОЙ

**Валентина
ТОЖЕХИНА
(ДЕРЕВСКАЯ)**

ЭХО ДЕТСТВА

**Алла
СЕРВИНА
(дочка
АЛЕКСАНДРЫ
ДЕРЕВСКОЙ)**

МАМА.
ЗАПИСКИ ДОЧЕРИ
"СПАСИБО!"
ИЛИ
ОТЧЁТ О ЮБИЛЕЕ...

ОБ ЭТОМ
ЗАБЫТЬ НЕЛЬЗЯ!

Адреса відправника, індекс
_____
_____
_____

Адреса одержувача, індекс
_____
_____
_____

**ДЕРЕВСЬКА
ОЛЕКСАНДРА
АВРАМІВНА**

**МАТИ-
ГЕРОЇНЯ**

001

В важкі доболенні в осенні, 1919-1945 роки - в Росії, та повсенні, 1945-1959 роки - в Україні, разом з чоловіком Олександром Костянтинівичем підірвала, прихистила у своїй сім'ї, виходила, виростила, виховала і стала рідною матір'ю сорока восьми дітям - сиротам різних національностей.

До вас звертається Прокопець Анастасія, слухачка наукової секції «Історія України» Роменської міської МАН. Так вийшло, що тема Роменської Мадонни – одна з найголовніших тем учнівських досліджень, особливо в плані збереження історичної пам'яті про Велику Жінку в наш час. Ще півтора роки тому я працювала над темою «Життєвими шляхами нащадків Деревських», на сторінках якої розглянула біографію Олександри Аврамівни, а також прослідкувала, як складалося життя її вихованців. Вже на той час темою гострих обговорень стало питання про долю музею, гімназії та будинку, в якому проживала родина Деревської. Безмежно вдячні ми адміністрації Роменської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 ім. акад. А.Ф.Йоффе, яка взяла під своє крило цінні матеріали з музею О.А. Деревської та створила на базі свого закладу Меморіальний куточок Матері-героїні О.А.Деревської. Це важливий крок на шляху збереження історичної пам'яті про відому жінку. Але на порядку денному залишаються інші питання, які стосуються навчального закладу та будинку. Зараз я працюю над науково-дослідницькою роботою «Роменська Мадонна: проблема збереження історичної пам'яті». Перед собою ставлю мету – підняти такі важливі резонансні питання на іншому рівні. Можливо якісь цінні поради стануть в нагоді на шляху збереження історичної пам'яті про Велику Жінку. Дуже важливо почути Ваші думки з цього приводу. Підкажіть, будь ласка, чи буде у Вас можливість поспілкуватися з нами через (соціальні мережі, дата, час). З повагою та найкращими побажаннями Анастасія Прокопець, слухачка наукової секції історія України міської МАН.

Листування та інтерв'ю з Світланою Деревською (Аллою Сербіною)

Подвиг советской Матери-героини Александры Аврамовны Деревской - виртуальный музей памяти -

- Главная
- Биография
- История подвига
- Семейная педагогика
- Орден А.А. Деревской
- Хранители Памяти
- Семейное дерево
- Родительский дом
- Архив событий

Наукове інтерв'ю Алли Іванівни Сербіної, у дитинстві – Світлани Деревської, щодо історичної пам'яті про О.А. Деревську для Малої академії наук України

Статті

Веде співбесіду Анастасія Прокопець, учениця 10 класу Роменської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5 Роменської міської ради Сумської області.

Які проблеми стоять перед вами зараз на шляху збереження історичної пам'яті О. Деревської?

Вникаємо в суть поняття «Історична пам'ять».

Як каже Вікіпедія: «**Історична пам'ять** — сукупність донauкових, наукових, квазінаукових і ненаукових знань та масових уявлень соціуму про спільне минуле. Ключовою функцією історичної пам'яті є передача досвіду та знань про минуле, як основи самоідентифікації. Без історичної пам'яті неможливе відтворення історії суспільства. Вона є успадкуванням минулого досвіду, що опредметнюється у відповідних культурних формах

Сьогодні потрібно не дозволити свавільно тлумачити подвиг. Сьогодні слід більше його популяризувати, треба частіше говорити про ті факти, коли подвиг Олександри Аврамівни Деревської ставав прикладом для інших багатодітних родин. Бо яка реальність історичної пам'яті сьогодні? А реальність така:

- це закриття в 2018 році в місті Ромни школи-інтернату, а з нею втрата шкільного музею Матері-героїні О.А. Деревської зі своєю, майже 45-річною історією;
- це бездоглядний пам'ятник, що знаходиться у малолюдному місці на вулиці Щучки, який сьогодні навіть прибирається випадково, небайдужими людьми;
- це могила Матері-героїні О.А. Деревської, яку доглядають в останні роки учні школи №2. Низький уклін їм і їхнім наставникам за це;
- це Роменський міський краєзнавчий музей, де сьогодні жодного слова немає про О.А. Деревську, навіть картина «Роменська мадонна» художника-земляка 18-го сторіччя Григорія Стеценка знаходиться десь у сховищі музею;
- це вулиця імені О.А. Деревської - не та вулиця, де жили, а на околиці Ромен, де немає нічого від історичної пам'яті про Матір-героїню та ще й немає навіть дороги й вуличного освітлення, тощо...

Роменська Мадонна: проблема збереження історичної пам'яті

<https://marshrut-pam-yati-nashchadkiv-derevskikh.webnode.com.ua/>

Пам'ятник Матері

02.12.2019

До 80-ї річниці з дня народження О. А. Деревської біля входу школи-інтернату, що носить її ім'я, відбулося урочисте відкриття пам'ятника Матері. Його

Сімейний будинок

01.12.2019

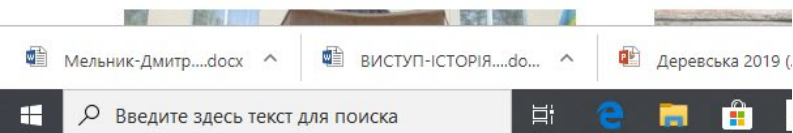
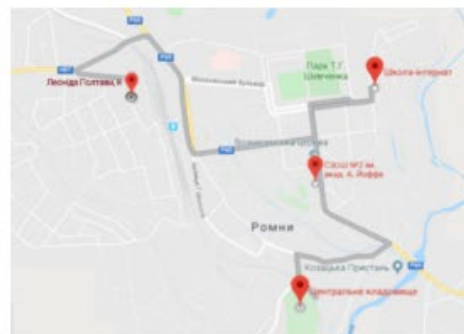
У 1945 році сім'я Деревських переїхала в місто Ромни і поселилася на вулиці Інтернаціональній 14 (зараз вулиці Леоніда Полтави 14). При переїзді в сім'ї

Цвинтар

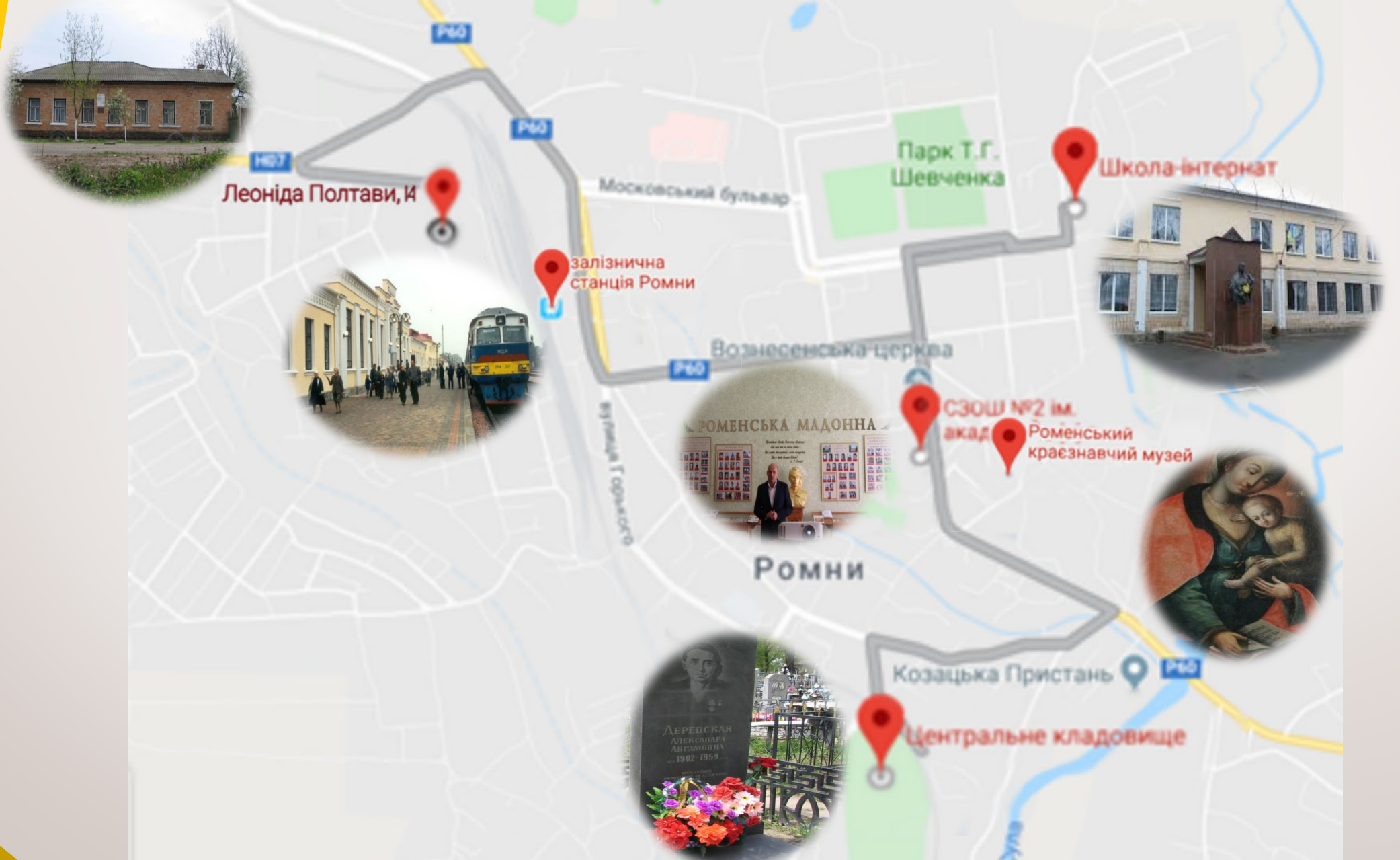
01.12.2019

Останні роки життя Олександра Аврамівна тяжко хворіла, померла 25 серпня 1959 року. Похована на міському кладовищі в місті Ромни. На могильній

Сайт «Маршрут пам'яті»

«Маршрут пам'яті нащадків Деревських»

Висновки

Олександра Аврамівна не залишила після себе ніяких педагогічних новел, теорій. Після неї залишилися діти, які пронесли через усе своє життя ідеї матері та виклали їх у віршах, книгах, музиці. Діти Деревської до останнього боряться за пам'ять та уславлення своєї мами не лише на міському рівні, а й виносять на всеукраїнський розголос. Зберігаючи пам'ять про матір-героїню, уславлюючи з'їзди «Маршрутом пам'яті нащадків Деревських», з яким кожен може ознайомитися на сайті, сподіваюся ніхто не залишиться байдужим, підтримає нащадків та історичні пам'ятки.

Дякую за увагу!